

Rekrutteringsudfordringer kalder på et nyt tankesæt

TEKST TROELS LØWIG LARSEN / KVÆGFAGDYRLÆGE, KOVETERINER RÅDGIVNING & SUPPORT | FOTO JENS DIGE/RITZAU SCANPIX

Kvægpraksis står over for rekrutteringsudfordringer. Det skyldes blandt andet samfundsforandringer, de studerendes syn på landbruget og mange andre forhold, der kræver opmærksomhed, hvis udviklingen skal vendes.

Gennem de seneste år har der været udfordringer med at få arbejdskraft i kvægpraksis. Stillinger står ledige længe, og det kniber med at tiltrække kandidater særligt i yderområderne. Denne artikel vil ikke kunne ændre den tendens – desværre – men kan beskrive en række forandringer i samfundet, der kan forklare nogle af udfordringerne, som vi skal være opmærksomme på, når vi ønsker at tiltrække unge dyrlæger til kvægpraksis.

I gamle dage

Går man tilbage til 60'ernes Danmark, ville en jobannonce for en dyrlæge i DVT typisk lyde på »Gift dyrlæge søges til praksis i Østerby. Henvendelse til Dyrlæge NN på tlf. 15«. Bag denne kortfattede tekst ligger et job i Østerby med 2-skiftet vagt i almen praksis, hvor det fordres, at dyrlægens kone (!) tilmed kan passe telefon hvert 2. døgn. Uden ekstra betaling.

I dag er et job i kvægpraksis typisk veldefineret med angivelse af antal ansatte, faciliteter og vagtbyrde. Ligeledes beskrives lokaliteten ofte for praksis med særlige lukrative attraktioner, der findes til rådighed - fx »Cold Hawaii« eller »det frodige Østjylland«.

Mange ting har forandret sig i de sidste 50-60 år. Antallet af kvæglanbrug er reduceret med en faktor 6, og antallet af malkekøer er cirka halveret.

På tilsvarende vis er antallet af praksis, der beskæftiger sig med kvæg reduceret kraftigt, og samtidig er det blevet til arbejdspladser med mange dyrlæger beskæftiget mod den tidligere typiske struktur med 1-2 dyrlæger pr. praksis.

Dyrlægens rolle i relation til landmanden er også ændret markant fra enkelt-dyrsbehandler til rådgiver, og landmandserhvervet er blevet professionaliseret.

Det er blot nogle af forandringerne i det praktiske liv, som er foregået gennem én generation. Vi har også med befolkning ændret os markant.

Forskelle før og nu

Et eksempel herpå er, at kønsfordelingen på de videregående uddannelser er skiftet fra overvægt af mænd til overvægt af kvinder. Dette gælder i høj grad også på dyrlægestudiet. Her er kønsfordelingen ændret fra cirka 40 procent kvinder i 1983 til mere end 90 procent i 2023 samtidig med, at optaget af studerende er fordoblet.

Det burde give mange kandidater til jobs i praksis, og det er også sandt, når man betragter smådyrspraksis. Her er beskæftigelsen af dyrlæger øget betragteligt gennem de senere år af mange grunde. Velviljen til at betale for dyrlægeydelser til smådyr er øget, der er lav vagtbelastning og store investeringer i efteruddannelse, faciliteter og udstyr.

—

“Dyrlægens rolle i relation til landmanden er også ændret markant fra enkeltdyrs-behandler til rådgiver.”

Mange dyrlægestuderende har for nuværende også studenterjobs i smådyrspraksis i Københavnsområdet, og det skærper formodentlig interessen for at søge mod smådyr, hvorimod produktionsdyrene og dertil hørende dyrlægepraksis er at finde »en dagsrejse« fra København, og dermed mindre oplagte som arbejdsplads for en studerende.

Om kvinder bevidst fravælger kvægpraksis er svært at sige, da hovedparten af ansatte dyrlæger i kvægpraksis er kvinder. Men noget tyder på, at det fysiske aspekt i jobbet og samspillet med familielivet har en betydning for, om og i givet fald hvor længe, kvinder forbliver i kvægpraksis.

I dag er det de færreste dyrlægestuderende, der kommer fra en gård med produktionsdyr. Rigtig mange unge mennesker kender heller ikke til husdyrproduktion gennem familie og venner, da skellet mellem land og by gennem de sidste 40 år er vokset enormt. De unge fravælger også i stor udstrækning beskæftigelse i landbruget, måske fordi det kræver flytning væk fra vennerne i byen, har et dårligt rygte blandt de unge og dertil kræver en indsats også i weekender og om aftenen.

Når man kommer på gårdene i dag, vil en meget stor del af medarbejderne være udlændinge, og det multietniske samarbejde lyder besnærende for et moderne ungt menneske, men mange har erfaret, at det kan være ensomt som eneste dansktalende i en besætning. Udviklingen har bevirket, at de fleste unge – selv dem, der påbegynder veterinærstudiet – ikke har erfaringer med fx at håndtere produktionsdyr, forstå deres

“Mange studerende har svært ved at se sig selv i produktionsdyrspraksis af etiske grunde.”

adfærd eller forstå landmandens rammevilkår. Det er vigtige kundskaber, som så også skal læres udover de traditionelle veterinære fag under studiet og ved opstart af arbejdslivet i praksis.

De studerende tænker anderledes

Dyrlæge, ph.d. Camilla Kirketerp, KU, har gennem sit ph.d.-studie været tæt på de studerende i forbindelse med den obligatoriske undervisning i produktionsdyr. Det gav nye indsigter i de tankegange, som præger nutidens veterinærstuderende, deres prioriteringer og valg. Ifølge Camilla har mange nye studerende ikke praksis som mål for studiet. Biomedicin og andre ikke-kliniske arbejdsområder har stort fokus, og det reducerer således udbuddet af kandidater til praksis.

For det andet – mange studerende har svært ved at se sig selv i produktionsdyrspraksis af etiske grunde. De køber ikke ind på landbrugets fortælling om husdyr og deres enestående velfærd i vores land, ej heller at der er brug for så stor en produktion af husdyr. De føler heller ikke, at dyrlæger i produktionsdyrspraksis sætter spørgsmålstegn ved landbrugets fortælling, og at man kan diskutere de etiske udfordringer dyrlæger imellem.

For det tredje har Camilla Kirketerp erfaret, at de studerende synes, at opgaverne i kvægpraksis er for begrænsede til at servicere konventionelt landbrug, og at der mangler involvering i »wild life«, rewilding, regenerativt landbrug og andre alternative produktionsformer, som har mere positiv omtale i den brede befolkning og ikke mindst i den yngre generation.

Egne erfaringer

Ved samtaler med dyrlægestuderende gennem mange år i forbindelse med kurser og møder har jeg erfaret, at den kliniske undervisning på KU på kvægsiden ikke nødvendigvis skærper interessen. Hvis ikke de studerende møder relevans

og en vis entusiasme i undervisningen inden for et fagområde, kan det have en negativ indvirkning på valg af differentiering på kandidatdelen.

Det kan således være relevant at inddrage KU i en diskussion af den kliniske undervisning, så den modsvarer hverdagen i kvægpraksis og understøtter behovet. Her kunne man forestille sig, at dygtige klinikere fra kvægpraksis kunne blive certificeret til at varetage noget af undervisningen, så de studerende møder dyrlæger, der er engagerede og har fingeren på pulsen. Det kunne også skabe grobund for flere praktikophold i praksis, hvis de studerende på den måde får kendskab til praktiserende dyrlæger og dermed kvægpraksis i forbindelse med obligatorisk undervisning på KU.

Er det farligt?

I forbindelse med DDD Årsmøde 2023 i Odense var der arrangeret et »ungdomstræf« lørdag den 7. oktober for unge dyrlæger og studerende. Her var fokus blandt andet på arbejdssikkerhed. Blandt de kvæginteresserede var der en positiv indstilling til at svare på et spørgeskema om begrundelser i forhold til at vælge eller fravælge en arbejdsplads.

Ved vurdering af besvarelserne skal man her være opmærksom på, at de er udfyldt af studerende, som angiver, at de alle gerne vil arbejde i kvægpraksis. De gennemgående ønsker er, at cheferne bakker op og har tillid, giver tid til læring, er tålmodige og fleksible, samt at der er et godt socialt klima på arbejdspladsen. Cheferne skal være opmærksomme på, at de unge er mere sårbare end tidligere, at de ønsker ordnede arbejdsforhold, at der er fokus på arbejdssikkerhed, og at livet er andet end blot arbejde.

Efter årsmødet lagde arrangøren af ungdomstræffet, Anne Katrine Aagaard (AK), Kvægdyrlægerne Midt, et opråb på Faggruppe Kvægs Facebookside. Her minder hun kvægkollegerne om at huske på at give studerende i praktik en god oplevelse. Det indebærer, at man lærer

dem om arbejdssikkerhed gennem sikre rutiner ved omgang med dyrene, og udfører indgreb fagligt korrekt.

Det afstedkom en del reaktioner fra medlemmer af faggruppen, som samstemmende bakkede op om AKs indlæg, og mange kom med eksempler på alle de ting, som er gået galt i praksis med skrammer på såvel sjæl som legeme hos de implicerede dyrlæger. Så pointen er helt på plads. Det er ikke noget plus for kvægpraksis, hvis der blandt de studerende er en opfattelse af, at arbejdet med kvæg er med liv og helbred som indsats. Derimod er det et plus for kvægpraksis, at der fra Faggruppe Kvægs side sættes fokus på arbejdssikkerhed, så vi alle tænker det ind i vores hverdag som en naturlig ting. Det skylder vi dyrlæger hinanden, landmændene og dyrene.

Et nyt tankesæt?

En empatisk tilgang til at skulle udbyde en stilling til en ung dyrlæge ville være at sætte sig i deres sted. Hvilken udfordring er det for et ungt menneske at skulle forlade storbyen, studiemiljøet og alle vennerne tæt på for dernæst at stå et sted ude på landet i Jylland uden at kende nogen eller noget?

Formand for Faggruppe Kvæg (FK), Helle Slot, fortæller, at FK gennem de seneste år har allokert store midler og menneskelige ressourcer på at vende udviklingen og få flere til at vælge produktionsdyrspraksis ved at informere studerende tidligt på studiet. Det har spændt fra informationer om arbejdet i kvægpraksis, som inkluderer både akut arbejde med diagnosticering af enkelt patienter og mulighed for at rådgive om dyrevelfærd, smittebeskyttelse mv. Der har været aftenmøder med de studerende på deres hjemmebane, men FK har også tilbudt et arbejdssikkerhedskursus før start i praksis, samt mulighed for at komme i praktik med betalt transport. Som Helle siger: »Vi er klar over det er et lang sejt træk, men vi fornemmer at flere og flere studerende kommer i praktik og udviser interesse for kvægpraksis«.

Hun fortæller videre, at der forsøges så vidt muligt at hjælpe de unge mennesker i gang på alle planer, og at kvægpraksis skal blive bedre til at sælge budskabet om, at der er rigtig gode muligheder for fleksible arbejdstider for småbørnsforældre, og mulighed for et liv uden for praksis. ■